

תערוכת הציורים הצעירים, מוזיאון תל-אביב לאמנות

"תערוכות תל-אביב" / הארץ / 13.8.65 / תע' קבוצתית / ביתן "הלנה רובינשטיין" / מוזיאון תל-אביב לאמנות

תערוכת הציורים הישראליים הצעירים (מגיל 20 ועד 35) משמשת חלון תצוגה מאלף ביותר, המשקף את כיווני הפעילות האמנותית בתחום הציור של דור הציירים הצעירים בארץ. רמתה של התערוכה גבוהה למדי - דבר שאינו צריך להפתיע כלל: חלק ניכר מהמשתתפים בתערוכה, בעיקר אלה המיוצגים במספר רב יותר של מוצגים, הם פנים מוכרות היטב בחיי האמנות הפלסטית בארץ. חלפו הימים בהם לא ניתנה לאמן צעיר אפשרות להציג את יצירותיו, ורק בתערוכות כלליות היה יכול להופיע בבחינת הפתעה מעוררת סקרנות. מצב הדברים היום הוא אחר לגמרי: דווקא הציירים הצעירים, מהיותם דינאמיים, פעלתניים ושפתנים יותר, הם מוכרים ומרבים להציג, בעוד שהוותיקים ממעיטים לעשות זאת. יחד עם זאת, היה בהחלט מקום, ואפילו צורך, בתערוכה כללית ורחבה שתאפשר מבט פנוראמי על הנעשה בציור הצעיר בארץ; התערוכה הנוכחית מספקת בצורה הטובה ביותר צורך זה. בהשוואה לתערוכות כלליות אחרות, מאופיינת תערוכת הצעירים ברמה גבוהה וברבגוניות. יש בה פחות היצמדות דוגמאטית לאסכולות מקובלות בארץ ודגש חזק יותר בביטוי אינדיווידואלי. אין הכוונה לטעון שאין בתערוכה זו מוצגים היונקים מאסכולות מסוימות - יש כאלה, במיוחד ניכרת יניקה מאסכולת המופשט הלירי הרווחת כל כך בישראל - אך גם אלה הקשורים, או ניתנים להיות מוגדרים, במסגרת אסכולת המופשט הלירי, מופיעים בתערוכה זו במוצגים הטבועים בחותם של חיפוש עצמאי וגיוון אישי. כאמור, הרמה הטכנית גבוהה למדי, אך מה שחשוב לא פחות (ואולי יותר), הוא שמועטים מאוד המוצגים בהם ניכרת ההצטעצעות האסתטיציסטית לשמה; ברוב רובם של הציורים נותנת אותותיה עוצמה רגשית וצורך למסור משהו בעל חשיבות.

למרות הנטייה הכללית למציאת נתיבים עצמאיים, אין בתערוכה כמעט כל הד לחיפושים החדשניים-קיצוניים המהווים מעין "אוונגרד" באמנות הפלסטית של היום. אין ספק שעיצוב מעמיק ורגיש יותר, עדיף על ניסויים חדשניים אם המדובר בחדשנות לשמה, אך בתנאי הקומוניקציה ההמונית של היום, כאשר הדי זרם אמנותי המתפתח בארצות-הברית או באירופה מגיעים לארץ תוך זמן קצר ביותר, יש אולי משמעות רבה מאוד לעובדה שבתערוכת ציירים צעירים - שדווקא הם כרגיל הראשונים המגיבים על זרמים חדשים - אין כמעט כל זכר לאמנות האסמבלאז, ה"פופ ארט" או אמנות אופטית. יש לשער שהערר ייצוגם של זרמים אלה בתערוכה הנוכחית, מהווה סימפטום בעל חשיבות לקפיאה על שמרים ושביעות רצון עצמית, שאפילו היא מוצדקת במידה, הריהי בחינת אות סכנה להתפתחות האמנות הצעירה בארץ; מאידך גיסא, האופטימיסטים ינסו להוכיח, במידה לא פחותה של צדק, שיש כאן עדות לתחושת כוח ובטחון עצמי, המאפשרים לא להיסחף עם כל תת-זרם חדשני המופיע בקצה זה או אחר של העולם, גם אם הם מעוררים עניין.

האגף הפיגורטיבי שבתערוכה הוא, הפעם, מרכז של עניין לא פחות מן המופשט. ניכר שרוב הציירים המשתתפים באגף זה מודעים באופן ברור למדי לבעיות הניתנות להיפתר רק (או כמעט רק) בציור המופשט. ציירים אלה מוכנים להסיק את המסקנות המתחייבות מבחירתם להעדיף את הציור הפיגורטיבי-הנושאי. אם ההצמדות לנושא ולדמות מקשה על הפתרון הציורי-צורני הטהור, הריהי מאפשרת מסירת רבדים תוכניים-נושאים, שאינם מופיעים (במתכוון כמובן) בציור המופשט. הציירים הפיגורטיביים נוטים, איפוא, להדגיש דווקא את האספקט התוכני והנושאי המקבל, ברוב ציוריהם, גוון סוריאליסטי וסימבולי. עולמם האישי מבוטא ב"מה" בעיקר ולא ב"איך". יש הגיון רב בגישה זו וייתכן שהיא מהווה את פתרון הביניים היעיל ביותר שכנגד לציור המופשט - על כל פנים, פתרון שיכול לשמש עד שיבוא הצייר, שיצליח למוג את המופשט והפיגורטיבי ליחידה אחת, שבה לא תתאפשר כל הבחנה בעלת משמעות בין שני רבדים אלה.

באגף הציור המופשט בולט בהעדרו הכיוון הגיאומטרי המופשט - מסתבר שאין לציירים הצעירים בישראל כל נטייה לעימוד החד-משמעי והשכלתני מאוד של המופשט הגיאומטרי. מפתיע מעט יותר הוא מיעוטו של ציור החומר. אמנם מופיעה אצל כמה ציירים חומריותו של צבע השמן ונעשה בה שימוש רגיש וציורי, אך ברוב המקרים - מופיע שימוש זה בתוספת גוון המרכז את החומריות ומקנה לה משמעויות אחרות. רמה גבוהה, הן טכנית והן בהישגים אישיים, מופיעה באגף המוקדש לגראפיקה. אם כי אין בכך כל רע, הרי לפחות מוזר הוא שדווקא בגראפיקה שולטת באופן בלעדי הגישה הפיגורטיבית.

תערוכת הציירים הצעירים היא אחת התערוכות המעניינות ביותר שהוצגו השנה, ויש אך לברך על תצוגתה.